

BARN OCH UNGDOMSRÖRELSENS SKUGGKOMMITTÉS FÖRSLAG PÅ FRAMTIDENS MIGRATIONSPOLITIK

Rädda Barnens
Ungdomsförbund

Innehållsförteckning

1. Avsiktsförklaring
2. Barn och ungdomsrörelsens skuggkommitté
3. Konkreta förslag
 - 3.1. En ny humanitär grund eller särskilt ömmande omständigheter
 - 3.2. Rätt till anhöriginvandring för barn
 - 3.3. Undvik försörjningskrav
 - 3.4. Permanenta uppehållstillstånd för barn
 - 3.5. Säkra lagliga vägar för barn och deras familjer
 - 3.6. Lagen måste lämna utrymme för bedömningar av barnets bästa
4. Barnets rätt till inflytande och delaktighet

1. Avsiktsförklaring

I din hand håller du barn- och ungdomsrörelsens skuggkommittés förslag på hur framtidens migrationspolitik borde se ut. Vårt förslag utgår från en respekt för barnets rättigheter och vill med hjälp av detta påverka asylpolitiken i en mer human riktning. Politik som värnar om barn och barns rättigheter leder i längden till bättre politik för alla.

De snabba och stora förändringar som asyllagstiftningen genomgått sedan 2016 saknar motsvarighet i svensk närtid. Barn och unga som söker asyl i Sverige befinner sig i en rättsosäker situation framtvungad av en farlig och slarvig tillfällig lagstiftning. Just nu förhandlar riksdagspolitikerna om hur framtidens migrationspolitik ska se ut. Den parlamentariska kommittén har en unik möjlighet att ändra riktning på asylpolitiken. Med ett gemensamt tag kan ni bryta trenden av inhumana lagar. Men ni måste agera nu, innan det är för sent.

Vi vill inte växa upp i ett land där de allra mest utsattas rättigheter är förhandlingsbara. En demokratisk stat kan inte skriva under folkrättsligt bindande konventioner som Barnkonventionen och Flyktingkonventionen för att sedan stifta lagar som strider mot samma konventioner.

2. Barn och ungdomsrörelsens skuggkommitté

Röda Korsets Ungdomsförbund, Rädda Barnens Ungdomsförbund, Ensamkommandes Förbund, Ung i Sverige och RFSL Ungdom har gått samman för att granska den parlamentariska kommitténs utredning och skapa ett eget förslag för framtidens migrationspolitik. Tillsammans utgör vi en bred rörelse med över 15 000 medlemmar. Till skillnad från politikerna i den parlamentariska kommittén representerar vi många barn och unga med erfarenhet av flykt.

3. Konkreta förslag

3.1 En ny humanitär grund eller särskilt ömmande omständigheter

Barn är en extra skyddsvärd grupp med egna skäl till asyl. Vi barn och unga ser ett behov av en "humanitär grund" för asyl med ett starkt barnrättsperspektiv. Lagstiftningen behöver göra tydlig skillnad på barn och vuxna och ta ansvar för att barn ges de bästa förutsättningarna till trygghet och skydd.

En möjlig utformning av en humanitär grund som vi ser är att återgå till formuleringen om särskilt ömmande omständigheter som infördes i Utlänningslagen 2014. En stor anledning till att grunden infördes var att det under lång tid uppmärksammats ett behov av en reglering som ger barn humana bedömningar anpassade till barnkonventionen. Barnen som kunde få skydd i och med regleringen var barn som vistats länge i Sverige och barn som led av fysisk eller psykisk ohälsa som inte var livshotande men där ett uppehållstillstånd skulle medföra en betydligt bättre livskvalitet. Behovet av en utlänningslag som överensstämmer med Barnkonventionen är ännu större idag i och med att Barnkonventionen är lag. När det gäller allmänhetens inställning till dessa

skyddsgrunder kan vi tack vare Novus intervjuundersökning, genomförd januari och februari 2020, konstatera att det finns en stark majoritet som anser att dessa barn har rätt att få stanna i Sverige.

Vidare ser vi att det är omöjligt att förutse alla fall där det kan finnas grund till asyl. Därför är det viktigt att den humanitära grunden inte är för snäv samt innehåller en ventil för särskilda undantag och bedömningar. Detta är viktigt för att Sverige inte ska bryta mot internationella konventioner som vi åtagit oss att följa.

Vårt förslag om att återinföra tidigare lagstiftning om ömmande omständigheter skulle också göra att barn inte behöver spendera sin uppväxt med att vänta på att bli utvisade. Idag kan ensamkommande barn som inte har någon som ordnat mottagande i hemlandet inte utvisas, och barnen får tillfälligt tillstånd att stanna. När barnen fyllt 18 år verkställs utvisningen. Vi anser att barn inte ska behöva leva med ett utvisningsbeslut, oavsett om det verkställs innan deras 18-årsdag eller inte.

För att säkerställa att hbtqi-barn och barn som lever i hbtqi-familjer får sin rätt till skydd tillgodosedd föreslår vi att en humanitär grund tydligare kan ge skydd åt personer som förföljs på grund av kön, könsidentitet, könsuttryck, könskaraktäristika eller sexuell läggning.

3.2 Rätt till anhöriginvandring för barn

Barn har rätt till familjeåterförening. Enligt artikel 10 i Barnkonventionen "...ska ansökningar från ett barn eller dess föräldrar om att resa in i eller lämna en konventionsstat i familjeåterföreningssyfte behandlas på ett positivt, humant och skyndsamt sätt av konventionsstaterna."

Karolinska Institutets kartläggning av självskaadebeteende, suicidförsök, suicid och annan dödlighet bland ensamkommande barn och unga visar att en utökad familjeåterförening kan vara en suicidpreventiv åtgärd.¹² Ensamkommande asylsökande barn och unga i åldrarna 10 - 21 år tog sitt liv i Sverige 2017. Det innebär ett suicidtal på 51.2 per 100 000 personer. I Sverige är suicidtalet för jämnåriga barn och unga 5.2 per 100 000 personer.

Vidare vill vi påminna den parlamentariska kommittén om att det folkliga stödet för familjeåterförening är starkt. En klar majoritet anser att barn ska ha rätt att återförenas i Sverige.

Utifrån ett barnrättsperspektiv föreslår vi att alla som får skydd i Sverige ska ha rätt till familjeåterförening, även de som beviljas uppehållstillstånd på grund av humanitära skäl. Vi ser ingen anledning till att skillnader i rättigheter ska skilja sig åt mellan flyktingar och alternativt skyddsbehövande. Utöver att en inskränkning av rätten till familjeåterförening inte är förenligt med Barnkonventionen är rätten till familjeåterförening även reglerat i artikel åtta i Europakonventionen.

Kravet i den tillfälliga begränsningslagen som ställs på sammanboende innan avresa till Sverige är diskriminerande mot hbtqi-personer (och barn till hbtqi-personer). Detta

då par som levt i ett land där relationen varit förbjuden och därmed inte haft möjlighet till samlevnad omöjligt kan bevisa sin relation enligt de krav som ställs. §3a i kapitel 5 i Utlänningslagen (2015:716) bör gälla framöver. Skuggkommittén menar att det är viktigt att Sveriges lagstiftningen följer EU:s familjeåterföreningsdirektiv och därmed vidgar rätten till familjeåterförening till att gälla anhöriga som inte tillhör kärnfamiljen.

3.3 Undvik försörjningskrav

Skuggkommittén föreslår att avskaffa försörjningskrav då det försvårar möjligheten till familjeåterförening. Det är inte tillåtet att begränsa människors rättigheter till den grad att de blir verkningslösa. En viktig princip vid tolkning av europakonventionen är att tolkningen ska ske på ett sätt som gör konventionens rättigheter praktiska och effektiva snarare än teoretiska och illusionära (se Paposhvili v. Belgium). Vi menar att dagens försörjningskrav och regelverk utgör ett hinder som gör det praktiskt omöjligt för en stor andel människor att få sina rättigheter tillgodosedda. Försörjningskravet slår dessutom extra hårt mot t.ex. personer i tortyr- och traumabehandling, personer med PTSD, pensionärer och i vissa fall ensamstående föräldrar. Alla typer av försörjningskrav som innebär att barn ska försörja sina familjer är oacceptabelt. De eventuella försörjningskrav som ställs bör vägas mot insatser som ger stöd kopplat till etablering på arbetsmarknaden, utbildning och boende samt åtgärder mot rasistisk diskriminering.

3.4 Permanenta uppehållstillstånd för barn

Det är absolut nödvändigt att uppehållstillstånden som huvudregel är permanenta för barn. Barn är en särskilt skyddsvärd grupp, deras rätt till permanenta uppehållstillstånd är inte förhandlingsbar. Vi ser på nära håll att permanenta uppehållstillstånd är en förutsättning för barns rehabilitering och etablering. När barn vet om att deras framtid är säkrad har de lättare att klara av skolan och möjlighet att må bra.

Ung tjej som kom till Sverige som ensamkommande barn berättar om stressen att leva med tillfälligt uppehållstillstånd. **“Man har rädsla inför framtiden. Stressen är kvar och man är orolig för vad som kommer hända.”**

Ung kille som kom till Sverige som ensamkommande barn berättar om stressen att leva med ett tillfälligt uppehållstillstånd. **“Men nu börjar jag tänka, hur blir det efter tre år? Nu har det gått ett år. Det är två år kvar.”**

Om kommittén går emot civilsamhällets och forskningens rekommendationer om permanenta uppehållstillstånd och ändå föreslår tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel kräver vi att det ska göras undantag för barn. Huvudregeln ska vara att personer under 18 år får permanent uppehållstillstånd.

Permanent uppehållstillstånd som regel är också en särskilt viktig fråga för hbtqi-personer. Asylskäl som grundar sig i risk för förföljelse på grund av kön, könsidentitet, könsuttryck eller sexuell läggning är inte övergående och därmed är inte heller skyddsbehovet det.

3.5 Säkra och lagliga vägar åt barn och deras familjer

Sverige ska driva en migrationspolitik som sätter människors säkerhet i främsta rummet och som ytterst syftar till att hjälpa människor till trygghet. Detta gäller naturligtvis särskilt barn på flykt. EU:s och Sveriges hantering av flyktingar är idag ett misslyckande ur ett barnrättsperspektiv. Situationen för barn vid EU:s yttre gränser är fruktansvärd. Barn far illa och fråntas sina mänskliga rättigheter. Externaliserade och militariserade gränser slår som alltid hårdast mot barn och andra utsatta grupper.

En förutsättning för att den framtida lagstiftningen ska utgöra en reell förbättring för barn på flykt är att dessa barn på ett säkert sätt kan ta sig till Sverige.

Det finns flera möjliga åtgärder för att etablera säkra vägar åt barn till Europa och Sverige. En sådan åtgärd är att människor ska kunna söka asyl till länder i EU från ambassader utanför Europa. Ytterligare en sådan åtgärd är att utöka mottagandet enligt den flyktingkvot som administreras med UNHCR samt enligt de system som finns inom EU. En tredje åtgärd för att etablera säkra vägar åt barn till Sverige är säkerställandet av rätten till familjeåterförening.

3.6 Lagen måste lämna utrymme för bedömningar av barnets bästa

Slutligen vill skuggkommittén trycka på att inkorporeringen av Barnkonventionen till Svensk lag ställer krav på att den nya lagstiftningen måste vara tydlig men öppen nog för barnkonsekvensanalyser. Barnets bästa ska utredas i varje enskilt asylärende och därefter ska barnets bästa vägas mot olika rättsliga argument. Här behöver politiken vara tydlig. Vilka skäl ska kunna vägas mot barnets bästa? Vi rekommenderar att ett liknande system som i Norge införs där skäl som får vägas mot barnets bästa finns angivna och värderade utifrån hur tungt de ska vägas. Om det inte finns tydliga regler kring vad som får vägas mot barnets bästa riskerar förvaltningens bedömningar att leda till att rättssäkerhetskriterier så som likhet inför lagen och förutsebarhet äventyras.

4. Barnets rätt till inflytande och delaktighet

Barn har, i och med artikel 12 i Barnkonventionen, rätt till inflytande och delaktighet över beslut som rör dem. Detta gäller både på individnivå och gruppnivå.

För att säkerställa att framtidens migrationslagstiftning tillgodoser barnets rättigheter behöver barnkonsekvensanalyser göras i samband med framtagandet av lagförslag. Vid genomförandet av barnkonsekvensanalyser är barns perspektiv nödvändigt. Det innebär att den parlamentariska kommittén behöver lyssna på barn och unga, inte minst de med egen erfarenhet av att söka skydd i Sverige.

Vi ser barn som kompetenta individer med egna unika rättigheter. Samtidigt ser vi att barn är en extra sårbar grupp med rätt till skydd. Det är vuxna och i slutändan konventionsstaten Sverige som bär ansvaret att skydda barn. Vi hoppas att den parlamentariska kommittén tar detta ansvar och följer barn och ungas rekommendationer i framtagandet av den framtida migrationspolitiken.